

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Roholmhaven 2020

Højreklik her og vælg Skift billede for at indsætte billede eller logo

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Den skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan. Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

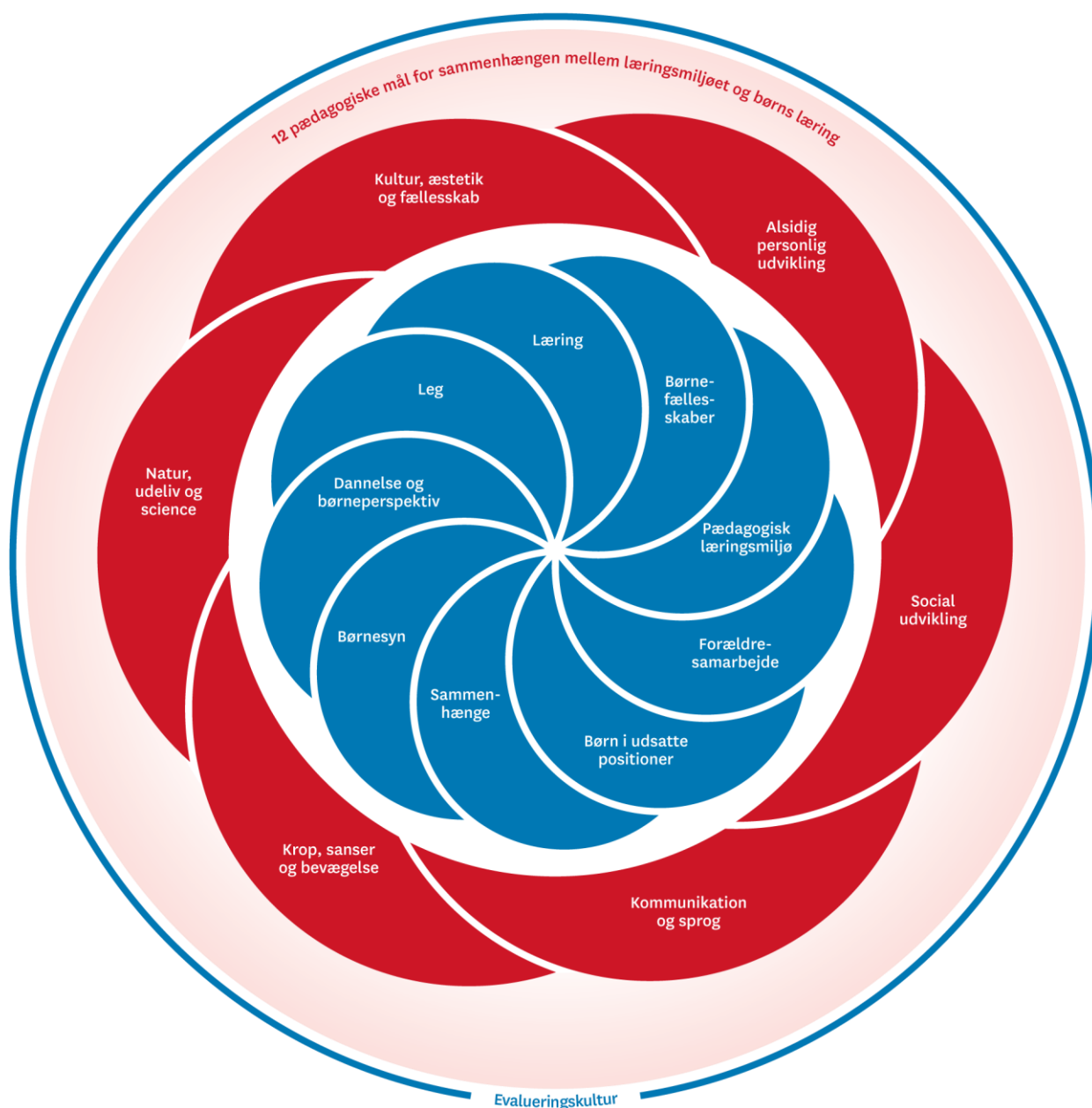
[Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Børnehuset Roholmhaven er en flexinstitution, som er beliggende i et rækkehuskvarter omgivet af grønne områder med Vest-skoven lige i nærheden. Vi består af 3 afdelinger: Valmuen, Snerlen og Mælkebøtten. Afdelingerne ligger rent fysisk adskilt, men lige overfor hinanden. Vi har daglig gang i hinandens huse og samarbejder på kryds og tværs. Afdelingerne Valmuen og Snerlen rummer 2 vuggestuegrupper og 1 børnehavegruppe med de mindste børnehavebørn. Mælkebøtten, som er afdelingen med vores ældste børnehavebørn, består af to mellemgrupper og to storegrupper.

I Roholmhaven sætter vi barnet i centrum, og vores mission er at skabe et pædagogisk miljø, hvor børnenes trivsel, udvikling og læring er i fokus. Vi finder det vigtigt at skabe ro, nærvær og fordybelse i vores hverdag samt at have fokus på gode lege- og læringsmiljøer, da vi ser legen som central for børnenes personlige og sociale udvikling.

Vi møder børnene, hvor de er i deres udvikling, udfordrer og støtter dem i forhold til deres næste udviklingstrin. Derigennem giver vi dem mulighed for at få succesoplevelser, udvikle selvhjulpenhed samt opnå følelsen af at mestre deres egen hverdag i Roholmhaven.

Vi bestræber os på, at arbejde med børnene i mindre grupper, da vi her får de bedste muligheder for at skabe ro og fordybelse og gribe dagen, hvor børnene er.

Vi tænker sprog ind i alle vores aktiviteter, da sproget er en vigtig del af børnenes udvikling, og vi har fokus på at skabe sprogmiljøer, som inspirerer og udvikler børnene.

Medarbejderne i Roholmhaven er en dynamisk gruppe af gamle og nye medarbejdere, som giver en god blanding af traditioner krydret med nye tiltag, engagement, nærvær, læring og udvikling. Vores struktur gør, at vi kan målrette vores pædagogiske arbejde og aktiviteter til den aldersgruppe, der bliver arbejdet med i de forskellige huse.

Når en børnegruppe skal skifte fra Snerlen eller Valmuen til Mælkebøtten eller til en anden stue i huset, arbejder vi målrettet med at gøre overgangen så skånsom for børnene som muligt. Vi intensiverer samarbejdet i huset eller på tværs af husene, så børnene bliver trygge ved deres nye omgivelser, nye venner og deres nye voksne.

Hver afdeling har gode store legepladser med rum til fordybelse og masser af muligheder for motorisk udfordring og udfoldelse. På legepladserne har vi frugtbuske og træer samt krydderurter, så børnene kan følge årstidernes skiften. I foråret-sommeren-efteråret 2020 har vi haft et særligt fokus på at optimere vores uderum med nye spændende læringszoner for alle børn.

I hvert hus har vi en køkkendame, som laver sund og nærende kost til børnene. Maden er over 80 % økologisk, og det meste af maden er lavet helt fra bunden. Vi har sammen med vores forældrebestyrelse udarbejdet en kostpolitik, som bl.a. beskriver, at vi grundlæggende er en sukkerfri institution.

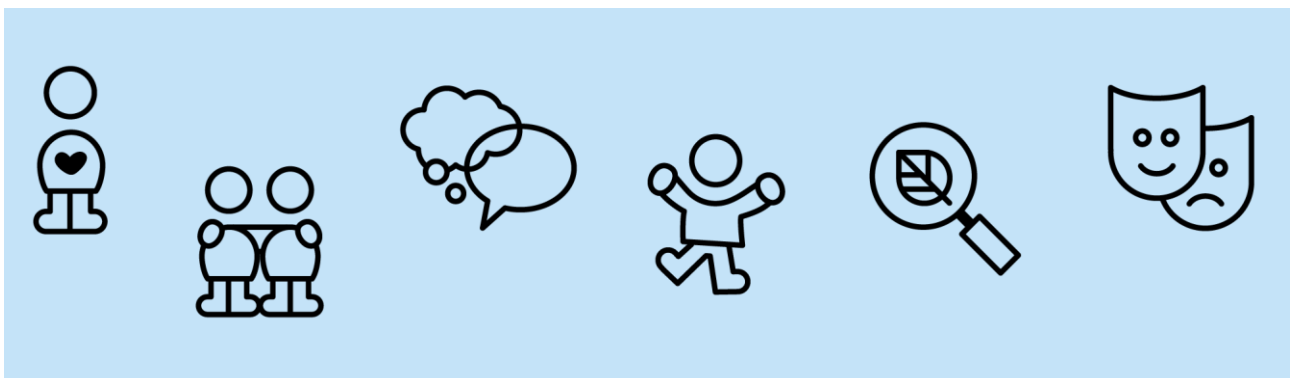
Vi er et ledelsesteam bestående af en leder og en souschef. Personalet i Roholmhaven består af pædagoger, Pau-uddannede medhjælpere, medhjælpere, køkkenpersonale, studerende, virksomhedspraktikanter og vikarer.

I Albertslund er udgangspunktet, at fordelingen af medarbejdere skal hedde 70/30, hvilket vil sige, at 70% af det faste personale skal være uddannede pædagoger og 30% skal være pædagogmedhjælper. Denne fordeling går

fint i spænd med Røholmhavens fordeling af personaler, hvor mange af vores medhjælpere oven i købet er PAU uddannet.

I området er der tilknyttet en HK'er.

Vi arbejder ud fra fælles politikker, virksomhedsplan og værdigrundlag, som er grundlagt i Albertslund kommunes politikker for børn og ungeområdet. Da dette er et levende dokument, der konstant er i udvikling, kan det under tiden rettes og revideres. Processen og udarbejdelsen er sket i fællesskab i mindre grupper på kryds og tværs af personalerne i de 3 huse.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn:

I Roholmhaven er det at være barn en værdi i sig selv.

I Roholmhaven bestræber vi os på at give børnene medbestemmelse. Vi har fokus på børnenes perspektiv ved at inddrage børnene i planlægning af aktiviteter. Det gør vi bl.a. ved at spørge ind til, hvad børnene har lyst til, hvad de synes er sjovt, hvad de kan lide og ikke kan lide og gennem iagttagelser tager vi desuden udgangspunkt i børnenes interesser og spor.

Vi giver plads til børnenes egne initiativer og fantasi ved at lave læringsmiljøer, som fremmer den børneinitierede leg. Børnene skal være aktive medskabere af egen hverdag, herunder egen læring. Derfor er børnenes mening et vigtigt redskab i vores pædagogiske arbejde. Vi lytter til børnene, så de føler sig set og forstået.

Dannelse og børneperspektiv:

Vi har fokus på dannelse ud fra hverdagsrutiner og aktiviteter i institutioner og er bevidste om, at vi som pædagogisk personale er rollemodeller for børnene. Både i vores kommunikation og ageren. Vi støtter børnene i at tale pænt til hinanden og behandle hinanden respektfuldt, som man gerne selv vil behandles af andre. I konfliktsituationer går vi ind i konflikten sammen med børnene og giver dem redskaber til at håndtere konflikten, så begge parter kommer godt ud på den anden side. Vi sætter ord på børnenes følelser for- og sammen med barnet. Herigenem føler barnet sig forstået og anerkendt og lærer at sætte de rigtige ord på deres følelser.

Måltidet – primært frokostsituationen – bruger vi til at fremme bla. børnenes dannelse. Der er megen dannelse ind over måltidet. Børnene deltager i borddækning, og under frokosten venter man på tur, vi taler om, hvad vi spiser, hvor det kommer fra, hvordan man laver det, vi googler, læser og ser billeder.

Vi læser historie med læseteknikken dialogisk læsning og får en masse ny viden og læring om begreber, udtryk og idiomers betydning gennem dialog i spisegrupperne.

Hvordan man sidder på sin stol og spiser er ikke altid så lige så let, som det lyder. Vi rækker maden til hinanden, sender den videre, når vi har øst op og venter med at spise til alle har fået.

Vi lærer børnene at spise med kniv og gaffel, almene hygiejneregler, som at gå ud på toilettet og pudse næse og derefter vaske hænder.

Efterfølgende er der fokus på oprydning, og hvordan man hver især rydder op efter sig selv. Der bliver øvet mange færdigheder gennem den fælles frokost. Der har vi især fokus på dannelse og selvhjulpenhed.

Når vi i Roholmhaven laver læringsmiljøer og pædagogiske aktiviteter, tager vi udgangspunkt i børneperspektivet. Det gør vi bl.a. ved at holde øje med, hvor i institutionen børnene leger, og hvad de leger med. Det giver os et godt billede af, hvad der er sjovt og betydningsfuldt for børnene, og vi ved, at de gode lege opstår der, hvor børnene synes, det er sjovt. Det er bl.a. i legen, at børnenes dannelse sker. Det er her de udforsker, undersøger, erfarer osv.

Børnenes perspektiver gør os voksne klogere på, hvordan børnene oplever, og på denne måde kan vi bedre møde børnenes behov og skabe gode læringsmiljøer, som giver kvalitet og trivsel i Roholmhaven.

Leg:

Dagtilbudsloven siger, at legen skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Legen er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling. Legen fremmer fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

I Roholmhaven ved vi, at børn er gode til at lege og selv finde på og igangsætte lege. Det respekterer og anerkender vi. Vi skaber derfor plads til børnenes spontane og selvvalgte lege. Men vi har også et ansvar for at have en opmærksomhed på, om alle børnene trives i de lege, børnene selv igangsætter, og vi er meget opmærksomme på, om alle børn deltager i legefællesskaberne.

Vi har haft oplægsholder ude og fortælle om "den risikofyldte leg" og at lade børnene lege på grænsen til det farlige, og vi er i fællesskab blevet meget mere opmærksomme på, hvor meget det styrker børnenes fysik og personlige udvikling, giver styrke og mod og børnene lærer sig selv at kende.

Vi har en gruppe drenge, der gennem lang tid har forsøgt at "smugle" mooncars op på vores bakke på legepladsen for herefter at suse ned af bakken siddende i mooncaren. En pædagog lod dem en dag gøre det under vejledning og iagttagelse. De slap med en forskrækkelse og har ikke forsøgt at smugle mooncars op på bakken siden. Til gengæld har de lært en masse om sig selv, konsekvensberegning og deres egne grænser, som de kan hive frem af rygsækken næste gang, de står overfor en lignende situation i den lidt farlige/risikofyldte kategori og heraf drage nytte af deres tidligere erfaringer.

Legen har altså stor betydning for børns udvikling, og derfor er legen det grundlæggende udgangspunkt i vores arbejde. Det oplever vi gang på gang især i vores små afsides rum, som er indrettet til dukkekrog, bilområde, konstruktionslege mm. Her kan 4-5 børn trække sig fra de voksnes krav og forventninger. Børnene afprøver lege og får mulighed for fordybelse til at afprøve fantasi og bearbejde de oplevelser de har brug for at lege. I den frie leg øves de sociale spilleregler og grænser. Vi er med på sidelinjen, når grænserne prøves af og guider børnene i konflikter og til at være med i leg.

Læring:

Læring er en "konstant" del af børnenes hverdag i Roholmhaven, uanset om de leger, er en del af vokseninitierede aktiviteter, eller i gang med de daglige rutiner. Som pædagogisk personale i Roholmhaven, er det vores opgave at skabe så trygge rammer som muligt, for at børnene får adgang til et læringsmiljø, som giver børnene lyst til en eksperimenterende og alsidig tilgang til læring.

Vi arbejder med planlagte temaer, som danner rammen for de daglige aktiviteter. Børnene får her mulighed for at lære nyt ved at se nyt og være med til at deltage og forhandle udformningen af temaet.

Når børnene igangsætter spontane lege, får de lov at bearbejde, "fejle" og øve sig i det nye.

Børnenes læring sker også i de daglige rutiner, hvor der sker en gentagelse af handlinger, eksempelvis en øvelse og mestring i håndvask, tage tøj på, smøre sin egen mad, osv. Der er læring i alt hvad børnene foretager sig, og vi er de støttende foranstaltninger på sidelinjen, så børnene uanset hvad opnår anerkendelse.

Børnefællesskaber:

Vi ser børnefællesskaberne som en forudsætning og det mest grundlæggende element for, at de ovenstående punkter overhovedet kan komme i spil. Derfor tager vi stor hensyn til børnenes interne relationer, når vi arbejder

med de vokseninitierede aktiviteter, og deler børnene op. Vi flytter først et barn videre til "næste" gruppe, når det giver mening for barnet, og her ser vi på flere aspekter, herunder barnets relationer, sociale behov og plads i børnefællesskabet.

Vi har også et fokus på at lade børnene etablere venskaber på tværs af stuer og alder, hvorfor hele institutionen mødes en gang om måneden til fællessang og leg. Her kommer der også relationer og muligheder til syne, som vi forsøger at tilgodese i den daglige planlægning af aktiviteter.

I børnefællesskabet får børnene mulighed for at lære mulighederne og begrænsningerne i det sociale rum; lære at tage initiativ, være aktivt deltagende og afprøve forskellige positioner i gruppen.

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

I Røholmshaven arbejder vi med det pædagogiske læringsmiljø på forskellige parametre, da vi er 3 huse, hvor det ene hus er med en ældre aldersgruppe end de to andre.

Vores årsplan indeholder de seks lærerplanstemaer i den styrkede pædagogiske lærerplan, som primært er det vores læringsmiljøer tager udgangspunkt i, men vi skaber også læringsmiljøer ud fra børnenes perspektiver.

Indenfor de strukturelle parametre har vi indrettet os med forskellige legemiljøer, der gennem indretning, legetøj, inventar og billeder på væggen visualiserer, hvad der her er tiltænkt at lege.

På vores stuer tilstræber vi at tilbyde mange forskellige legemiljøer samt at tydeliggøre dem. Vi flytter ind i mellem rundt på indretningen for at gøre det mere interessant og i håb om, at det giver bedre mening for børnene. Vi forsøger at skabe de bedste tilbud til leg i små grupper og til fordybelse. Forandring fryder og kan bidrage til nye tanker og lege.

Vi har stort fokus på, at børnene oplever sig selv som værende en del af fællesskabet. Vi guider børnene til at deltage i samlinger og i de gruppeaktiviteter, vi laver, men tager selvfølgelig altid udgangspunkt i det enkelte barn. Hvor der er regler, er der undtagelser og børn er forskellige og har forskellige behov.

Vi arbejder med selvhjulpethed i alle aldersgrupper. Selvhjulpethed handler om at lære at tage tøj af og på, hænge tøj på plads i sin garderobe, vaske hænder, bære ud, fordele madaffald og skrald i hhv. mad- og skraldespand og for de yngste børn lægge hagesmækker i vaskekurven. Vi har fokus på, at det børnene kan selv, skal de selv, og det de næsten kan, støtter vi dem i (zonen for nærmeste udvikling). Fx at komme op og ned fra stolene, kravle op ad stigen

til puslebordet og krybberne, rydde op efter leg mm., tage strømper på kan være en udfordring men lykkes altid med den rette støtte og hjælp.

I garderoben er der også stort fokus på selvhjulpethed. Der er altid mindst 1 voksen tilstede i garderoben, som sidder sammen med børnene og guider dem. Der er megen dialog om alt fra de forskellige slags sko og støvler og farver, og vi italesætter deres handlinger.

Børnene får styrket deres selvtillid, når de opdager og oplever, at de kan selv, og at de lykkes med det, de skal. Det er altid en stor succes, når et barn 1. gang lynet sin egen jakke eller flyverdragt. De ting barnet selv er i stand til at kunne rent udviklingsmæssigt, skal vi lade barnet gøre selv, mens vi er til stede på sidelinjen og bakker op og guide. Det giver børnene en stor succesoplevelse og giver dem mod på at give sig i kast med nye og uafprøvede ting.

Som Pippi siger: Det har jeg ikke prøvet før – det kan jeg sikkert godt.

Når det bliver italesat, har børnene glemt, at de ikke kunne, og så prøver de igen.

Vi holder samling på alle stuer – fra vuggestuer til storegrupper. I vuggestuen læser vi fx den samme bog hele ugen og synger de samme sange, som passer til det igangværende tema. I storegrupperne har vi eksempelvis fokus på årets gang og bogstavlyde.

Vi tager hensyn til henholdsvis de yngste og ældste børn på stuerne ved at dele os i mindre grupper, også om eftermiddagen, når vi har færre voksenressourcer.

Vi synger gennem hele dagen. Det samler børnene i et fællesskab, som de holder af og genkender og mange af vores børn store som små har styr på fagterne og ordene, når de bliver lidt ældre. Det er et meget givende nærvær for alle.

Om formiddagen har vi vokseninitierede aktiviteter i form af forskellige læringszoner på gulvet og ved de forskellige borde på stuerne. Ved et bord bliver der måske klippet og trænet finmotorik, mens der ved et andet bord eller i sofaen er fokus på sproglig opmærksomhed gennem historiefortælling.

Nogle børn har brug for at blive fastholdt i aktiviteter eller indgå i sociale sammenhænge og relationer med andre børn. I de forskellige læringszoner er det i videst omfang børnene selv, der byder ind i forhold til valg af aktivitet, men det kan lige så godt være, at de voksne vælger for barnet/guiden til en aktivitet, som den voksne vurderer, at barnet vil profitere af, og her skal det igen siges, at vi altid tager hensyn til det enkelte barn, dets forudsætninger, formåen og ressourcer.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi lægger stor vægt på et godt forældresamarbejde. Forældrene er eksperterne på deres eget barn, og vi ser det som et samarbejde, hvor både personalet og forældrene har et ansvar for barnets og børnegruppens læring og trivsel. Derfor forventer vi også, at forældrene indgår aktivt i samarbejdet, ved f.eks. at deltage i møder og sociale arrangementer, holde sig opdateret på Aula, i nyhedsbreve, på hjemmesiden, og i forhold til forældrebestyrelsens arbejde.

I vores samarbejde med forældrene har de daglige samtaler i forbindelse med aflevering og hentning af barnet høj prioritet. Her forsøger vi, så vidt det er muligt, at få en god overlevering af barnet. Det kan fx være, om der er noget specielt, vi skal vide hjemmefra i dag. Hvordan har barnet sovet, leget eller haft det? Vi er meget opmærksomme på og gør meget ud af, at disse overleveringer ikke sker i børnenes medhør. Er det ikke muligt, må vi skrive eller ringe sammen på et andet tidspunkt.

Hvis der er større spørgsmål, tiltag eller problematikker, der kræver en mere uddybende forklaring, aftaler vi møder med forældrene, hvor vi i lidt mere rolige omgivelser kan få snakket om evt. problemstillinger, og hvor vi kan vejlede forældrene til, hvordan de kan bidrage til at støtte op om den læring, der sker her hos os. Her har vi også ofte lejlighed til at få bedre klarhed over, hvad der rører sig i barnet og familien.

Vi har løbende i barnets institutionstid indlagt mulighed for samtaler med personalet om barnets læring og trivsel. Fx opstartssamtaler, overgangsmøder, og skoleparatheds samtaler.

En gang om året har vi et forældremøde. Her fortæller ledelsen og forældrebestyrelsen nyt fra institutionen. Efterfølgende samles personale og forældre fra barnets stue for at tale om, hvad der arbejdes med i børnegruppen eller der kommer en oplægsholder udefra og fortæller om noget, vi og forældrebestyrelsen er blevet enige om er relevant at høre og debattere.

Vi har løbende hen over året sociale arrangementer, som vi inviterer forældrene til. Der er f.eks. sommerfest, julefest, bedstedag og arbejdssøndage. Ved disse arrangementer er formålet primært at styrke de sociale relationer mellem børn, forældre og personale.

På vores digitale platform Aula dokumenterer vi det pædagogiske arbejde og sender beskeder ud, som vi forventer, at forældrene orienterer sig i. I Aula kan forældrene også sende beskeder til personalet.

Ledelsen sender jævnligt nyhedsbreve ud. Her vil forældrene blive informeret om alt, hvad der rører sig i husene, temaer vi arbejder med, ændringer i personalet, lukkedage osv.

Vores forældrebestyrelse er aktiv og vil meget gerne tale på vegne af flertallet. Vi opfordrer derfor forældrene til at orientere sig i referaterne fra forældrebestyrelsen og tage fat i husenes repræsentanter, hvis der er emner, de vil have taget op.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

- Børn i udsatte positioner skal opleve sig som en betydningsfuld del af fællesskabet (og ligeledes deres forældre).

- Institutionens læringsrum skal være indrettet inkluderende, så alle børn har mulighed for fordybelse og deltagelse på egne præmisser.

Det gør vi bl.a. ved at:

- Personalet indretter grupperum med tanke for børns forskellige behov.
- Personalet er ekstra opmærksomme på og har kvalitativt samspil med børn, som er i risiko for at stå udenfor fællesskabet.
- Personalet er nærværende, anerkendende og guider barnet ved behov.
- Personalet støtter barnet ud fra dets udvikling (zonen for nærmeste udvikling), så barnet kan mestre de lege og aktiviteter, der sættes i gang men samtidig også blive udfordret.
- Personalet lader barnet få succeser ved at kigge på barnets mestring – udviklingszone - interesser og igangsætte aktiviteter her ud fra.
- Personalet tilrettelægger aktiviteter for både hele gruppen og i mindre grupper, så alle børn bliver set, hørt og får opmærksomhed i forhold til deres behov.
- Personalet har samme positive forventning til alle børn.
- Personalet er anerkendende og lader børnene få øje på hinandens ressourcer og interesser. Personalet arbejder med accepterende børnemiljø (tolerance, respekt, omsorg og forskellighed - alle kan noget).
- Personalet giver barnet mulighed for altid at kunne trække sig fra en aktivitet, men er samtidig opmærksom på at aktiviteten måske kan "bøjes", så barnet har mulighed for at deltage på eget niveau

Vi har lavet fire eksempler fra en dagligdag:

- Det er dejligt vejr, så alle børn er ude. En gruppe drenge cykler. De kører om kap. To børn trækker sig tilbage. Den voksne siger til børnene: Jeg kan se, at der mangler en benzinstation og en lyskurv. De finder en slange og nogle røde grønne kort. Nu er alle børnene med igen og de skiftes til tingene.
- Malene leger alene med nogle figurer. En voksen sætter sig hos hende og leger med. Der udvikler sig en dialog via figurerne. Andre børn kommer til og vil gerne være med. Malene har nu en længere leg med de andre børn.
- Den voksne har sat en leg i gang, hvor man skal løbe. Anton vil ikke løbe. Er bange for at blive skubbet og falde. Han får muligheden for at være den voksnes hjælper, hvilket han gerne vil.
- Benno og Bjarke leger med magneter, hvori der er store, tunge kugler. Normalt må man kun lege med dem på et bestemt sted, men Benno har overtalt Bjarke til, at de går rundt med dem og leger lidt vildt. En voksen er opmærksom på dette, og fortæller dem reglerne. De ser skuffede ud, men den voksne siger: "Kom, tag dem med herhen. Så kan I lege her ved bordet. Mon man kan lave noget fantastisk?" "Jaaa", siger Benno, vi kan lave et monster" Drengene er meget entusiastiske og fordyber sig længe i at lave et magnet-monster.

To af vores pædagoger fra vuggestuerne er ved at tage en diplomuddannelse i "Barnets første 1000 dage – børn i udsatte positioner". Formålet med at give personalerne denne uddannelse er at give dem bedre

forudsætninger for at opfange og takle svære problemstillinger relateret til sårbare og udsatte børn så tidligt som muligt.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Når børnene træder ind i deres sidste år i børnehaven, er der gjort en stor indsats for at de storebørnsgrupper der dannes, bliver så dynamiske som muligt. Der foregår længe forinden overlevering af børnene til personalet i storegrupperne, hvor der bl.a. tales om hvilke relationer, der er vigtige at bibeholde, og hvordan vi sætter børnene sammen, så gruppedynamikken bliver optimal.

I den første periode af børnenes tid i storegrupperne, arbejder vi målrette med børnefællesskabet og de nye relationer i børnenes nye grupper, så der bliver skabt et solidt og stabilt tilhørsforhold: Det her er min og vores gruppe/stue.

Når vi arbejder med fællesskabsfølelsen i gruppen, har vi fokus på at børnene forbliver på deres egne stuer og lærer hinanden at kende og får et tilhørsforhold, før der åbnes mere op for at bevæge sig rundt i de andre grupper.

De voksne på stuerne igangsætter aktiviteter med børnene, der ligeledes understøtter målet. Vi spiller spil, hvor børnene får mulighed for at samles, lytte til og hjælpe hinanden, vente på tur, skabe relationer og være i dialog om det fælles tredje.

Vi læser historier og arbejder med dialogisk læsning, hvilket altid samler en masse læse- og historielglade børn. Vi benytter altid læseteknikken ”dialogisk læsning”, så alle børn bliver involveret, set og hørt og bliver en reflekterende del af historien.

Igennem året kommer vi til at arbejde med forskellige temaer, som understøtter læreplanstemaerne. Under disse temaer har vi fokus på at igangsætte aktiviteter, som er tilpasset denne målgruppe. Vi har fokus på at inddrage børnenes kompetencer, tal, bogstaver, viden om hvert enkelt barn og evt. hensyn. Ture ud af huset er også en vigtig aktivitet. Vi tager bl.a. på Krible-Krable-ture, hvor vi finder og lærer om insekterne, tur til Vikingelandsbyen, hvor vi er vikinger for en dag, med alt hvad det indebærer, Pirat-tur, tur i teater, biograf, legepladser, biblioteket m.m.

Vi har en forventning om, at børnene kan cykle, når vi når oktober måned, hvor vi begynder at tage på den ugentlige cykeltur i nærmiljøet. Her får vi bl.a. øvet færdselsregler og lærer at tage hensyn til hinanden og andre i trafikken. Vi cykler bl.a. til Vestskoven, kor i kirken, biblioteket, legeteket og forskellige legepladser. Det giver os en god mulighed for at komme længere væk fra de vante områder på en anden måde. Dette fremmer ligeledes fællesskabsfølelsen i gruppen.

Vi har desuden fokus på, at børnene lærer at tage hensyn til hinanden og øver sig i at løse konflikter på egen hånd. Vi bruger tid på at observere, hvad der sker i konflikttruende situationer, og hvordan børnene reagerer

heri. På den måde kan vi bedst muligt guide, hjælpe og støtte børnene i, hvordan de bedst muligt får løst konflikten.

Selvhjulpenhed arbejder vi ligeledes videre med i storegruppen og forbereder børnene til det faktum, at der ikke er voksne overalt, når de starter i skole. Det gælder alt fra spisesituationer, oprydning, toiletbesøg, hygiejne og i garderoben, til at hjælpe andre og øve sig i at løse konflikter.

Børnenes naturlige nysgerrighed på skolestarten, understøtter vi bl.a. ved at børnene på eget initiativ, får muligheden for at lave selvvalgte skoleopgaver og i ny og næ leger vi skole. Derudover begynder vi i de sidste måneder af året at gennemgå alfabetet, og arbejde med bogstav lyde m.m.

Vi arbejder med "Min Bog", som er et overgangsmateriale fra børnehaven, til hjemmet og til SFO.

Når vi nærmer os slutningen af tiden i storegruppen, får vi en indbydelse fra kommunens skoler om en besøgsdag på skolen og SFO'erne. Dette er noget vi fast deltager i.

Som en del af afslutningen i storegruppen og i børnehaven generelt, holder vi en gallafest for børnene. Her er det børnene, der bestemmer, hvad der skal serveres af mad. Vi holder diskotek og arrangerer overraskelser.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I Røholmshaven anskuer vi barnet holistisk, hvor læring er balanceret mellem individet og fællesskabet og disses påvirkning af hinanden og her er lokalmiljøet væsentligt at inddrage.

Det er vigtigt for os, at alle børn oplever en positiv tilknytning til det samfund, som de vokser op i, hvorfor lokalmiljøets inddragelse sker i alle afdelinger – også helt ned til vuggestuen.

På denne måde rustes vi børnene med en evne til, på sigt, at kunne tage selvstændigt initiativ til oplevelser i lokalområdet og samtidig udvider vi børnenes erfaringsverden. Det er noget, vi kan se, når børnene internaliserer de oplevelser, som de har haft i lokalmiljøet i deres spontane lege og dermed deres referenceramme.

Vi er med i projektet ”Børneliv i sund balance”, som er et fælles projekt, der inddrager leg og bevægelse, sund kost og oplevelser i nærmiljøet. På legepladserne har vi bl.a. fælles morgengymnastik flere gange om ugen, hvor vi gennem leg og musik får skabt et fællesskab i bevægelse og alle deltager på deres eget niveau med støtte og opbakning af personalet.

Røholmshaven har fast planlagte begivenheder spredt over året med forskellige samarbejdspartnere. Eksempelvis er der en årlig tur til Vikingelandsbyen for alle børnehavegrupperne, hvor børnene får lov at prøve kræfter med at leve som vikinger for en dag, lave og spise mad fra bål og høre historier fra og om vikingetiden.

Vi deltager i den årlige børnefestuge, hvor alle institutioner flytter ud af deres respektive lokaler og samles i tre dage til musik, konkurrencer og andre oplevelser. Der er Musikalsk Legestue på biblioteket, hvor børnehavergrupper og vuggestuegrupper mødes til musikalske sanglege og storegruppen har samarbejde med en kirke, som de synger kor i ugentligt i vinterhalvåret.

Derudover tager vi på udflugter for at se på kunst og skulpturer i nærområdet, herunder skulpturerne i Hylde-spjældet, besøg til nærmiljøets utallige legepladser, bl.a. Godthåbsparkens mange legepladser, Hedemarkens legeplads, besøg til Albertslund rideskole og Dyregården Toftegården, hvor vi kan komme helt tæt på dyrene, besøg på biblioteket, ture til bl.a. Vestskoven og besøg til børnenes hjem, hvor de får lov at vise deres eget nærmiljø frem til deres venner.

Vi arbejder i Roholmhaven med det samme tema på tværs af stuer og afdelinger, som giver mulighed for at inddrage lokalsamfundet på forskellig vis, hvilket styrker det pædagogiske læringsmiljø for børnene og børnefællesskaberne. Det pædagogiske læringstema har derfor også en betydning for, hvordan vi bearbejder vores oplevelser i nærmiljøet, når vi er tilbage i institutionen. Her kan vi bl.a. klippe/klistre, have billede-dokumentation hængt frem, fortælle historier og genudleve oplevelserne – eksempelvis tænde bål på legepladsen, ligesom vi oplevede det i vikingelandsbyen, eller synge de sange vi lærer i den Musikalske Legestue.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det æstetiske: I Roholmhaven er børnene deltagende i det æstetiske udtryk. Vi inddrager børnene i beslutninger og udførelse af æstetik og gør meget ud af bl.a. at visualisere hvilket legetøj, der er hvor og i hvilke kasser. Det har vi gjort ved at tage billeder af legetøjet, printe billederne ud, laminere dem og hænge billederne på kasserne. Herved gør vi det nemmere for børnene at vælge og finde legetøj, og yderligere bliver det mere overskueligt at rydde op. Denne proces er børnene en del af.

Hver stue har indrettet små rum i rummet, fx. Køkkenzone, konstruktionsleg, spille- og puslespilszone osv. I hver zone hænger det billede, som relaterer til den leg, der kan leges - dette for at give idéer og inspiration. Det er vigtigt for os, at sakse, tusser, limstifter, tape, farveblyanter og papir er frit tilgængeligt, så mulighederne er åbne og der ikke er langt fra tanke til handling og dermed opstart af læringsprocesser.

Det fysiske børnemiljø: Vi er mange samlet på samme sted, og det er derfor en vigtig del af vores hverdag at minimere støjniveauet indendørs og bruge vores udeområder og nærmiljø. Vi går derfor meget op i, at dele børnene i mindre grupper, bruge vores legeplads, tage på ture i nærmiljøet og bruge Firkløveren (det gamle Klub Vest), som er det sted, hvor børnene indendørs kan lege vilde tumlelege, konstruere med store puder, men samtidig også fordybe sig i små grupper med forskellige lege. (Vi har dog ikke Firkløveren længere, da den er optaget af en genhuset institution).

Det psykiske børnemiljø: Vi lærer børnene at respektere hinandens forskelligheder og grænser. Det er en dansesproces, som foregår allerede fra de starter i vuggestue.

Vi har øjne for, om børnene bliver set, hørt og forstået, hvilket **de fem turtagninger** er et godt værktøj at arbejde ud fra i hverdagen. Her tilstræber den voksne sig på min. 5 turtagninger i samtalen med barnet. Den voksne hjælper barnet med at fastholde emnet og samtalen ved tilføjelser og spørgsmål, som holder samtalen i gang. Vi gør meget ud af at fortælle børnene, at det er vigtigt at kigge på hinanden og prøve at aflæse både voksne og børns ansigter. Dette for at hjælpe dem til at handle ud fra det sete hos andre mennesker. Dette falder nogle børn meget let, mens andre børn overser gestus, mimik og ansigtsudtryk.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alle børn i Roholmhaven har base i en fast gruppe alt efter alder. Vi aldersopdeler alle børn for at målrette den personlige udvikling hos det enkelte barn, og vi deler børnene op i mindre grupper for at give mulighed for fordybelse. De aldersopdelte grupper giver en helt unik mulighed for at planlægge og målrette pædagogiske aktiviteter med netop den aldersgruppe, ud fra hvor de er i deres udvikling, hvilket fremmer børnenes læring.

Da vi ofte er sammen på legepladsen, er der rig mulighed for, at de ældste børn kan "overlevere" børnekulturen til de yngste. De ældste kan hjælpe de yngre børn og føle sig værdsat og få styrket selvværd, og de yngste kan se op til de ældre børn og spejle sig i dem.

Alle skal føle sig som en del af fællesskabet. Alle børn er betydningsfulde, og alle børn skal ses. De børn som svæver lidt i periferien, skal guides ind i fællesskabet. Ingen må føle sig alene, da personlig udvikling først og fremmest sker i fællesskabet.

Vi arbejder aktivt med at understøtte venskaber mellem børnene, både med de aktiviteter vi sætter i gang i hverdagen og i den frie leg. Ved at se og støtte alle børn, skubber vi det enkelte barn i den rigtige retning, så barnet kan udvikle sig personligt.

Det er vigtigt for os, at alle børn accepterer hinandens forskelligheder. Det er noget, vi italesætter i samlinger, når vi taler om venskaber og betydningen af at have venner. Det er også vigtigt, at børnene udvikler evnen til at læse de sociale spilleregler i samspillet med andre børn og voksne for at kunne begå sig i forskellige arenaer i livet efter vuggestue og børnehave.

At de voksne er nærværende, anerkendende, omsorgsfulde og opmærksomme på alle børn er medskabende til gode relationer voksne-barn imellem og dermed for det enkelte barns udvikling.

Vi arbejder med faste rutiner og genkendelighed i hverdagen. For det lille barn er dette vigtigt, da forudsigelighed giver tryghed.

2 af vores pædagoger fra vuggestuerne er ved at tage en diplomuddannelse i "Barnets første 1000 dage – børn i udsatte positioner". Formålet med at give personale denne uddannelse er, at give dem større forudsætninger for at opfange og takle svære problemstillinger relateret til sårbare og udsatte børn så tidligt som muligt.

Hele personalegruppen i Roholmhaven har deltaget i et uddannelsesforløb med "Relationsformidlerne" som undervisere. Over 4 aftener á 3 timer er vi blevet undervist i relationer og konflikthåndtering ud fra moduler delt op i overskrifter som relaterer til vores baggrund og konstitution som mennesker, vores individuelle skyggesider, vi er blevet introduceret til arbejdsmetoden "Sunshine circles" og har erhvervet redskaber til forståelse og håndtering af konflikter.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Den sociale udvikling tilegner børn sig gennem sociale kompetencer. Børnenes sociale udvikling og fællesskaber er vigtigt i Røholmshaven. Det er vigtigt, at udvikle sig i fællesskabet og med fællesskabet. Vi dyrker fællesskabet med fokus på det enkelte barn. Den sociale udvikling stimuleres og sker i samspil med andre: Den voksne tager udgangspunkt i barnets interesser, hvorved selvværdet styrkes og opfordrer barnet til at hjælpe andre, være troværdig, nærværende og en stærk rollemodel, lade barnet være en del af de daglige pligter og respektere barnet og give det tid og ro til at lege.

Personalet i Røholmshaven er opmærksomme på at understøtte de sociale relationer mellem børnene. Eksempelvis har vi faste spisegrupper, vi giver redskaber til konflikthåndtering mellem børnene, skaber lege- og læringsmiljøer, har fokus på ro og afslapning, styrker børnenes relationer til nærmiljøet ved planlagte ture, giver børnene medbestemmelse bl.a. ved samling og daglige aktiviteter.

Vi har stor fokus og bevidsthed på sammensætning af børnene, når vi sammensætter grupper. Børn som ikke er en fast del af legerelationer, guides ind i fællesskaber, og vi opfordrer forældrene til at lave legeaftaler og ses uden for Røholmshaven.

Vores indretning i og udenfor huset lægger op til at børnene leger og interagerer med hinanden. Vi guider og støtter børnene til at komme ind i en leg, når vi ser, at det er svært. Det er gennem relationerne at børnene udvikler empati og sociale kompetencer.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi har et læringsmiljø på hver stue, der tydeligt understøtter sproget: Et hyggehjørne med sofa og bogreol. Her er der ro til fordybelse, hvor en voksen kan læse for og med børnene, og de ældste børn ynder at ”læse” bøgerne for hinanden, når de er blevet læst mange gange nok, så de kan genfortælle handlingen ud fra billederne.

Projekt ”Læseleg” er gennemført og afsluttet. Nogle af børnene har været tilfældigt valgt ud for blive inddelt i grupper, der skulle læses dialogisk læsning med ud fra et program, personalet nøje fulgte. Der var et vis antal bøger at vælge imellem, og vi tog børnene fra 1-2 gange ugentligt, hvor vi udførte forskellige lege og aktiviteter med børnene i tråd med den bog, vi forinden havde læst op til flere gange med forskelligt fokus hver gang, så vi fik bogen op på forskellige niveauer og så handlingen fra forskellige dimensioner.

Kommunikation og sprog er en vigtig del af vores hverdag i alle situationer. Vi er meget bevidste om, hvordan vi bruger sproget, og vi bruger det flittigt. Vi sætter ord på alt, hvad vi gør, og hvad børnene gør.

Vi giver det enkelte barn tid og rum til at reflektere og svare i dialogen, og er bevidste om at bruge samtaleteknikken ”5 turtagninger”, hvilket er en medvirkende faktor til at børnene får brugt og udviklet sprog og begreber. Ved samling, i det store børnefællesskab, gør vi os umage for at alle børn bliver set og hørt, uanset hvor barnet er i dets udvikling.

Vi har fokus på sproggrupper, højtlesning/dialogisk læsning, spiller spil, rim og remser, synger med børnene, fælles dialoger, indbydende legezoner, vi indgår i legene med børnene, vi bruger vores lokale bibliotek og vi har tilgængelige bøger for børnene. For de større børn har vi dagens ord, vi kommunikerer både verbalt og visuelt via billeder, vi arbejder i små nære grupper og større børnefællesskaber.

Afslutningsvis benytter vi TRAS og sprogtester desuden børnehavebørnene i programmet Rambøll, hvilket er 2 gode redskaber til at danne et billede af, hvor børnene er i deres sproglige udvikling.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – dannes grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Røholmshaven arbejder vi meget målrettet med selvhjulpethed (tage tøj af og på, borddækning, øse mad op, sende maden videre til sidemanden osv.), allerede når barnet starter i vuggestuen. Ved at mestre eget liv udvikles barnet, og barnet får lyst til at udforske verden. Det pædagogiske læringsmiljø inviterer barnet til at få kropslige erfaringer

I alle tre huse har vi indrettet læringsmiljøer, som har fokus på både grov- og finmotorikken. Vi laver aktiviteter, som understøtter det enkelte barns nysgerrighed og lyst. Alle huse har rum med mulighed for at tumle, og vores legepladser giver ligeledes god mulighed for motorisk udfoldelse.

Alle børn skal støttes i at bruge og udfordre deres krop, styrke og stimulere den og derfor arbejder vi med begrebet risikofyldt leg som tidligere nævnt. Hellere et hul i hovedet end et hul i udviklingen er vores motto.

Vi arbejder med børnenes sanser. Eksempelvis må det lille barn gerne sidde og mærke på maden med fingrene, eller lege med mudder og vand på legepladsen.

I en daginstitution sker der meget i løbet af en dag. Derfor er et hvil midt på dagen en aktivitet som børnene nyder. Eksempelvis kan det være at slappe af på en madras, mens der læses historie, børnemassage, hvor børnene giver hinanden massage eller børneyogaøvelser. Med projektet ”Børneliv i sund balance” har vi fået endnu mere fokus på bevægelse i hverdagen.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi sanser og oplever naturen på legepladsen og i nærmiljøet. Børnene følger årets gang i naturen – ser naturen gro om foråret og visne om efteråret. Vi gør aktivt brug af uderummet og sår og planter, vander og iagttager naturens gang.

Vi arbejder med de fire elementer: jord, ild, vand og luft. Vi laver science-lege som eksempelvis: Hvad kan flyde ovenpå vand, og hvad synker? Hvad sker der, når vi puster til tingene? Hvorfor blæser det, og hvad er vindenergi? Vi laver bål på legepladserne og ser, hvad der gror i jorden. Vi mærker på kolde og varme ting, og undersøger, hvad der er tungt, og hvad der er let.

Vi bruger naturens egne materialer til kreative aktiviteter: Blade, bark, grankogler, nødder, blade mm. Børnenes fantasi får lov at udfolde sig. Vi følger naturens farveskift og løvfald.

Vi er opmærksomme på årstiderne og taler med børnene om, hvorfor det nogen gange regner, og hvorfor det sner. Vi laver spireprojekter og laver vandbaner, når det regner meget.

Mad- og affaldssortering er blevet en integreret del af vores hverdag. Vi taler om at være madmodige, og børnene hjælper til med at skrælle grøntsager, som køkkenet tilbereder til frokosten. Vi griber børnenes nysgerrighed og undersøger, hvor mange forskellige slags citrusfrugter der findes, og om de smager ens. Er de mon alle sure? Eller er nogen søde? Og har de samme farve?

Vi er aktive brugere af Albertslund Kommunes science-dage på Herstedhøje med planlagte forløb af kommunens naturvejleder.

I Mælkebøtten har vi 5 høns og 2 kyllinger. Vi startede "projekt høns" i sommeren 20, hvor vi fik hønsegård og 5 høns. Det viste sig hurtigt, at børnene var langt mere interesserede, end vi havde forventet, og det har været en spændende proces for børn og voksne at være en del af: Fra modtagelsen af de 5 høns, som på daværende tidspunkt var store kyllinger, til de begyndte at lægge æg, perioden hvor de var skruk, og vi gav dem befrugtede æg at udruge til æggene klækkede, kyllingernes udvikling som nemt sås hen over en weekend og til hønsene er tilbage til at lægge æg i deres reder efter deres skrukperiode. Der er masser af sanseoplevelser, læring og indsigt, og hønsene giver ro, tryghed og nærvær. Hver gruppe har en fast dag, hvor de er på hønsene, som skal fodres, have frisk vand, kæles med, der skal muges ud ind i mellem og nogle skal lære, hvordan man håndterer og behandler dem. Her lærer børnene også om bæredygtighed, da høns er stort set altædende. Hønsene får en meget stor del af vores madrester, som derved ikke ryger i skraldespanden, men derimod bliver spist af hønsene, som til gengæld laver dejlige æg til os. Herved får børnene mulighed for at tilegne sig en forståelse af, hvordan verden hænger sammen: Fra jord til bord. Når Valmuen og Snerlen kommer på besøg, er det dem, der har fortrinsret til besøg i hønsegården.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab

- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Både børn og personale har sin egen kultur med i bagagen, hvilket gør os til et mangfoldigt fællesskab. Nogen er etnisk danske, nogen har rødder i Pakistan, nogen i Tyrkiet, nogen i Indien og andre er født andre steder i verden. Men fælles for os alle er, at vi har et fællesskab og lytter til hinanden i Røholmhaven:

- Vi lytter og danser til musik fra forskellige kulturer.
- Vi tæller og siger ord på forskellige sprog.
- Vi hører om, hvordan man lever i andre lande (via bøger og små film) og smager på mad fra andre kulturer.

Vi bruger vores nærområde. Fx besøger vi ofte biblioteket, deltager i Børnefestugen, går i teateret og deltager i miniplanetarium, deltager i musikforløb, vi kigger på skulpturer og anden kunst i nærområdet.

Vi har faste traditioner i Røholmhaven, som er med til at øge vores fællesskab, selvom vi er et stort hus. Jul, påske, fastelavn, halloween, fællessang, bedstedag, sommerfest og arbejds søndage er nogle af de traditioner, vi har.

Vi udtrykker os kreativt og bruger mange forskellige materialer. Vi er af den opfattelse at æstetik er en selektiv opfattelse af, hvad der er smukt, og derfor skal vi bruge flere forskellige udtryksformer. Vi laver kreative projekter med nye materialer og genbruger også ting, der skulle have været kasseret.

Vi er lyttende til, hvad der interesserer det enkelte barn og børnefællesskabet. Hvad er det for en viden det enkelte barn har og hvad er børnene nysgerrige på?

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

I Røholmshaven dokumenterer vi næsten dagligt via Aula. Vi dokumenterer med billeder, som vi kritisk har udvalgt ud fra de mange billeder, vi tager. Billederne er med beskrivende og understøttende tekst og personalet kan skrive deres refleksioner over de dokumenterede planlagte aktiviteter, lege og hverdagsrutiner.

Vores 6 årlige læreplanstemaer er valgt af personalegruppen på personalemøde. I plenum har vi diskuteret og reflekteret over hvilke temaer, vi vil arbejde med i årets løb. Og vi har diskuteret, hvorfor de temaer blev valgt og hvor på året, de enkelte temaer skal udføres.

Der er nedsat arbejdsgrupper med personale, der repræsenterer de tre huse, vi arbejder i. Ligeledes er arbejdsgrupperne valgt, så alle aldersgrupper er repræsenteret i arbejdsgrupperne.

Det er arbejdsgruppens ansvar at lave beskrivelse af indholdet af temaet og ved temaets ende at lave en beskrivende evaluering af temaet. Disse bliver hængt op på gangarealet, så forældrene kan læse dem, og de bliver gemt i Aula.

Det er personalet på stuerne, som næsten dagligt dokumenterer arbejdet med aktiviteter via Aula. På de enkelte stuer og i gangarealer hænger billeder, oftest med tekst, som forældre kan kigge på sammen med deres børn. Vi laver også diverse ferniseringer over vores temaer eller ud fra, hvad der rører sig hos børnene og i husene og hænger det på vores låger og plankevært ved indgangen til legepladserne. I tråd med vores hønsehold i Mælkebøtten, har vi lavet en mindre fernisering, hvor vi har tegnet æg, lamineret kunstværkerne og hængt dem på lågen.

På stuemøder, planlægger vi aktiviteter, forbereder udførelsen i forhold til om der skal arbejdes i store / mindre grupper. Samtidig bruger vi stuemøderne til at evaluere de aktiviteter, som vi lige har arbejdet med.

I hverdagen arbejder vi med en feedback-kultur. Vi kan spørge ind til hinanden om hvad, hvorfor og hvilke tanker, der ligger bag handlinger og aktiviteter. Dette er en svær kunnen, som bygger på tillid personalerne imellem, og det er en læringsproces i personalegruppen.

På afdelingsmøder og personalemøder evaluerer vi over årets aktiviteter, (fastelavn, sommerfest, julefest mm.).

På personalemøder har vi ofte en artikel eller andet relevant læsestof, som læses, hvorefter vi i grupper diskuterer og reflekterer over emnet.

Personalekonferencen har flere emner, som vi gennemarbejder. Vi arbejder i plenum samt i mindre gruppe ligestem på personalemøder. Dette sikrer, at alle kommer til orde og bliver hørt, så hele personalegruppen får ejerskab af emnet og føler sig som en del af Roholmhaven og dens kultur.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Da vi påbegyndte arbejdet med dette dokument, besluttede vi, at de faglige fyrtårne delte personalerne op i grupper ud fra deres arbejdsfelt og sammensatte dem i grupper på tværs af husene, således at vi fik samlet input og arbejdsgange fra alle 3 huse og dermed fra alle 3 aldersgrupper. Dette dog med undtagelse af storegrupperne, som kom i en gruppe for sig og skrev om sammenhæng til børnehaveklassen.

Vi påtænker at opretholde disse arbejdsgrupper i forbindelse med en kommende evaluering, evaluere i grupperne for herefter at tage det op i fælles plenum på et personalemøde og afslutningsvis på et af de møder, de faglige fyrtårne holder med ledelsen, for herefter at få dokumentet samlet på ny. Vi kan naturligvis ikke garantere, at der ikke har været udskiftning i personalegrupperne i mellemtiden, men ved fælles hjælp, god kommunikation og videreformidling af opgavens indhold og vores arbejdsgange, kan vi i fællesskab arbejde videre med evaluering af dokumentet.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

[Pædagogisk læreplan](#)

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC